

Norsk psykologforening,
Fagetisk råd
Postboks 419 Sentrum
N-0103 OSLO

Psykolog

Klager

FER sak: 14/17K

Dato: 28.11.17

VEDR.: FAGETISK KLAGESAK 14/17K

Fagetisk råd i Norsk psykologforening (FER) mottok klagen 24.03.17 og sluttbehandlet klagen i sitt møte 27.11.17.

Saken ble behandlet av rådets faste medlemmer:

Svanhild Mellingen, Gry Lill Hamre, Roar Solholm, Rolf Eriksen, Jon Børre Rekstad og Lisa Stokkeland

Vedtak: *5.1.1.2 Brudd på de fagetiske prinsippene er ikke godtgjort.*

Begrunnelsen for FERs vedtak er beskrevet nedenfor.

Saksgang

- 24.03.17 FER mottok brev fra klager med klage på Psykologforeningens medlem P.P.
- 30.03.17 FER ba om å få tilsendt sakkyndig rapport
- 06.04.17 FER mottok sakkyndig rapport
- 29.05.17 FER vurderte henvendelsen i møte og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak.
- 31.05.17 Innklaget psykolog ble tilskrevet med anmodning om innen fire uker å redegjøre for klagen under henvisning til spesielle punkter i «Ethiske prinsipper for nordiske psykologer» (EPNP).
- 10.07.17 FER mottok redegjørelse fra innklagede psykolog.
- 11.07.17 Redegjørelsen ble sent til klager med anmodning om innen to uker å kommentere innklagedes redegjørelse.
- 16.10.17 FER etterlyste kommentar fra klager.
- 27.11.17 FER sluttbehandlet saken.

Klager har ikke svart på henvendelsen fra FER om å kommentere psykologens redegjørelse. Følgelig foreligger det heller ingen sluttkommentarer fra innklaget psykolog. FER vil gjøre sin vurdering basert på den dokumentasjon som foreligger.

Oppsummering av tilsendt dokumentasjon

i) Klagers brev til FER

I sitt første brev til FER viser klager til psykologens arbeid som sakkyndig for tingretten i en foreldretvist om bosted og samvær for et barn på 6 år. Klager er en av partene i tvistesaken (mor). Klager er utenlandsk statsborger og barnet har dobbelt statsborgerskap. I løpet av tvistesaken var barneverntjenesten inne i bildet og konkluderte, ifølge klager, til fordel for henne.

Slik FER forstår klagen, gjelder denne både psykologens opptreden og holdninger under utredningen samt utformingen av den skriftlige rapporten.

Det kan se ut som den sakkyndige har hatt to ulike roller i saken, først som sakkyndig etter barnelovens § 61 nr.1 (forut for det saksforberedende møtet), deretter som sakkyndig utreder etter barnelovens § 61 nr. 3. I den sakkyndige rapporten er det imidlertid kun henvist til oppnevning etter § 61 nr. 3.

Mandatet til den sakkyndige var å vurdere barnets utviklingsstatus og omsorgsbehov, og drøfte årsak til eventuelle avvik. Videre å vurdere foreldrenes omsorg- og samværskompetanse og barnets følelsesmessig tilknytning til henholdsvis mor og far. Mandatet tematiserte også forholdet til besteforeldrene og ba den sakkyndige diskutere risikofaktorer og konsekvenser av ulike bosteds- og samværsordninger.

Klagen kan, slik FER forstår den, deles inn i følgende punkter:

1. Psykologen har, under arbeidet, behandlet klager på en nedsettende, rasistisk og diskriminerende måte.
2. Psykologen har, i forbindelse med det forberedende rettsmøtet, utsatt klager for utilbørlig press med sikte på å komme frem til en frivillig avtale.
3. Psykologen har administrert en test, Working Model for the Child Interview (WMCI), som klager mener ikke var tilstrekkelig språklig tilpasset henne som utenlandsk statsborger. Psykologen har også, i alt for stor grad, basert seg på partenes skårer på denne testen.
4. Psykologen har gjengitt observasjonsdata på en negativ og tendensiøs måte.
5. Psykologen har, gjennom sin erklæring, hindret en optimal løsning for barnet, og bidratt til å sette barnet i en vanskelig og belastende situasjon.
6. Psykologen har, uten tilstrekkelig grunnlag, kommet med en diagnostisk vurdering av klager.

Når det gjelder pkt. 1 i klagen, viser klager til sin generelle opplevelse av psykologen, til at hun ble utsatt for en kartlegging som ikke var tilpasset henne samt det ikke er tatt hensyn til at barnet har dobbelt statsborgerskap og dobbel kulturell tilhørighet. I tillegg mener hun at både egne utsagn og utsagn fra komparenter ble fremstilt på en negativ måte i rapporten. Generelt mener klager at psykologen ikke hadde den nødvendige kulturelle kompetanse for å påta seg oppdraget. Klager mener også at hun kan dokumenterte disse påstandene via SMS-er som psykologen har sent til henne under utredningen.

Under pkt. 2 viser klager til at psykologen, sammen med dommer og advokater forsøkte å presse henne til et forlik som gikk ut på at far skulle ha hovedomsorgen.

WMCI ble gjennomført av en kollega av psykologen, men uten tolk. Klager opplevde dette som diskriminering og et grovt maktmisbruk, og hun vil, pga. dette, ikke anerkjenne resultatet av intervjuet. Klager viser også til at denne testen er omstridt blant fagfolk.

Under pkt. 4. viser klager til at det ble gjort et videoopptak av samspillet mellom henne og barnet. Dette ble muntlig redegjort for under hovedforhandlingen. Etter klagers oppfatning, var dette en gjengivelse der hennes utsagn ble tatt ut av sammenheng og tolket negativt.

Når det gjelder pkt. 5 viser klager til bl.a. at en delt bostedsløsning ble frafalt pga. av den sakkyndige erklæringen og vitnemålet fra den sakkyndige. Dette har ført til en bo- og samværsituasjon som er belastende for barnet, noe som bl.a. viser seg ved at barnet, ifølge klager, har sterke følelsesmessige reaksjoner og ikke ønsker å dra hjem til far. Klager er også kritisk til fars omsorg for datteren og henviser til barnevernets utredning og holdninger i dette spørsmålet.

Under pkt. 6 hevder klager at psykologen har gitt henne en psykiatrisk diagnose. Hun har angivelig tatt dette opp med sin behandler som har avkreftet denne. Det er ikke opplyst hva slags diagnose dette dreier seg om, heller ikke henvist til noen bestemt del av rapporten. Det er således uklart om diagnosen er gitt i rapporten eller i den muntlige behandlingen i retten.

Saker om bosted og samvær er vanskelige og det er ofte et høyt konfliktnivå og sterke reaksjoner i forhold til de vurderinger som gjøres. FER forutsetter at klager gjennom rettsbehandlingen har fått anledning til å fremme sine synspunkter og korrigere gale opplysninger. Rådet har heller ingen mulighet for å overprøve hverken den sakkyndige eller rettens vurdering og skal kun vurdere om den sakkyndige har gjennomført arbeidet i tråd med EPNP.

På bakgrunn av klagen har FER valgt å åpne på klagepunktene 1 til 3 og 6. Når det gjelder pkt. 4 kan ikke FER overprøve psykologens vurderinger på bakgrunn av de observasjoner som ble gjort. Rådet forutsetter også at retten har vurdert hvorvidt det har vært nødvendig å spille videoopptaket i retten samt har gjort en egen vurdering av konsekvensene av de løsninger som ble valgt (pkt. 5). Det er retten som avgjør tvistespørsmålet, ikke psykologen.

ii) Relevante punkter i «Etiske prinsipper for nordiske psykologer» (EPNP)

FER vurderte henvendelsen fra klager i møte og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak med henvisning til følgende punkter i EPNP:

II.1 Respekt for personens rettigheter og verdighet

Psykologen viser respekt for og arbeider for å fremme utviklingen av hvert menneskes rettigheter, verdighet og integritet. Han/hun respekterer individets rett til privatliv, konfidensialitet, selvbestemmelse og autonomi, i samsvar med psykologens øvrige profesjonelle forpliktelser og med loven.

Respekt

Psykologen viser respekt for individets grunnleggende rettigheter, verdighet og integritet, og tilstreber å unngå at hans/hennes kunnskap anvendes på en måte som krenker, utnytter eller undertrykker individer. Psykologen er oppmerksom på og respekterer den kunnskap, innsikt, erfaring og ekspertise som klienter, relevante tredje parter og allmennheten har og respekterer kollegers og andre yrkesgruppers særlige kompetanse, forpliktelser og ansvar.

Psykologen er oppmerksom på individuelle, rollemessige og kulturelle ulikheter basert på funksjonsnivå, kjønn, seksuell orientering, etnisk og nasjonal opprinnelse og tilhørighet, alder, religion, språk og sosioøkonomisk status, og på de begrensningene som ligger i egne kulturelle, klassemessige og kjønnsmessige forutsetninger.

Under dette punktet ba FER psykologen om å redegjøre for, og reflektere over, relasjonen til klager, spesielt hennes opplevelse av at hun ble behandlet på en nedsettende og diskriminerende måte. FER ba også psykologen om å redegjøre for hvordan hun har tatt hensyn til klagers kulturelle tilhørighet og bakgrunn.

II.2 Kompetanse

Psykologen bestreber seg på å utvikle og opprettholde høy faglig kompetanse i sitt arbeide. Psykologen tilstreber bevissthet om sine faglige og menneskelige sterke og svake sider, slik at han/hun realistisk kan vurdere med hvilken kompetanse han/hun kan påta seg oppgaver. Psykologen påtar seg kun de oppgaver, tilbyr kun de tjenester og bruker kun de metoder han/hun er kvalifisert til gjennom utdanning, trening og erfaring.

Etisk bevissthet

En forutsetning for en høy faglig kompetanse er at psykologen er oppmerksom på de fagetiske prinsippene, og integrerer etiske vurderinger i sin profesjonelle praksis.

Metodebegrensninger

Psykologen er oppmerksom på de begrensningene som ligger i metoder og framgangsmåter og de begrensningene som ut fra dette må legges på de konklusjonene som kan trekkes.

Psykologen viser spesiell varsomhet når han/hun anvender metoder, hjelpemidler og teknikker som ennå befinner seg på utprøvningsstadiet og som ikke tilfredsstiller vanlige metodekrav, eller som psykologen ennå ikke behersker fullt ut.

Begrensninger i rammebetingelsene

Psykologen er oppmerksom på hvordan samfunnsmessige og arbeidsmessige betingelser kan fremme eller hemme hensiktsmessig bruk av hans/hennes kompetanse og metoder.

Under dette punktet ba FER psykologen om å redegjøre for, og reflektere over, valg av intervjumetode, vektleggingen av denne i vurderingen samt til påstanden fra klager om at det ikke ble tatt hensyn til metodebegrensninger (språklig og kulturell kompetanse). FER ba videre psykologen om å redegjøre for klagers påstander om at hun skal ha gitt henne en psykiatrisk diagnose og om det eventuelle grunnlaget for denne.

II.3 Ansvar

Psykologen er oppmerksom på det profesjonelle og vitenskapelige ansvaret han/hun har overfor sine klienter og overfor den organisasjon og det samfunn som han/hun lever og arbeider i.

Psykologen unngår å gjøre skade og er ansvarlig for sine handlinger. Han/hun forsikrer seg så langt det er mulig om at hans/hennes tjenester ikke misbrukes.

Unngåelse av misbruk/skade

Psykologen tilstreber å unngå at psykologisk kunnskap eller praksis blir misbrukt, og tar ansvar for at skade som er uunngåelig og som kan forutses blir gjort så liten som mulig. Psykologen deltar ikke i aktivitet som sikter mot at man med fysiske eller psykiske tvangsmidler (indoktrinering, «hjernevask», tortur) - eller med trussel om slike tvangsmidler:

- *Tvinger noen til å gi opplysninger eller innrømmelser*
- *Presser noen til å avsløre, fornekte eller endre eget eller andres livssyn, politiske, religiøse eller etiske overbevisninger og forsøker aktivt å hindre at psykologisk kunnskap blir anvendt i slike aktiviteter.*

Håndtering av etiske dilemmaer

Psykologen erkjenner at fagetiske dilemmaer forekommer, og at det er psykologens ansvar å klargjøre slike dilemmaer og rådføre seg med kolleger og/eller den nasjonale foreningen og å informere relevante andre om de kravene som de etiske prinsippene stiller.

Her ba FER psykologen om å reflektere over klagers opplevelse av at hun aktivt forsøkte å presse henne til et forlik under det forberedende rettsmøtet.

iii) Innklagedes redegjørelse.

I sin redegjørelse beskriver innklagede bakgrunnen for oppnevningen og det sakkyndige arbeidet. Hun ble i utgangspunktet oppnevnt iht. barnelovens § 61.1 og deltok deretter på et saksforberedende møte. I forkant av det saksforberedende møtet hadde psykologen to samtaler med klager og en med far. Det ble gjennomført en dommersamtale og det forelå også uttalelser fra barnehage og barneverntjeneste.

Ettersom partene ikke kom til enighet i møtet, ble psykologen, oppnevnt på nytt, nå etter § 61.3. Psykologen beskriver deretter arbeidet som er utført, og dette besto både av samtaler med partene og komparenter samt strukturerte samspillsobservasjoner. I tillegg ble foreldrene intervjuet med WMCI.

Når det gjelder klagers opplevelse av at hun ble behandlet nedsettende og diskriminerende, samt spørsmål om hvordan klager ivaretok klagers kulturelle bakgrunn og tilhørighet, svarer psykologen at det er svært beklagelig at klager opplevde dette slik. Psykologen understreker imidlertid at hun ikke kjenner seg igjen i en slik beskrivelse. Hun beskriver at det umiddelbart var vanskelig å få kontakt med klager, da hun var preget av affekt og i stedet for å svare på de spørsmålene hun fikk, formidlet hun at hun var misforstått og følte seg krenket. Pga. disse vanskene fikk klager tilbud om en ekstra samtale, noe som hun tok imot. Psykologen beskriver hvordan hun brukte en god del tid på å bekrefte og anerkjenne mors vanskelige situasjon. På tross av dette var mors hovedtema at hun var blitt krenket av mennesker rundt seg. Dette temaet var så dominerende at det, slik psykologen vurderte det, sto i veien for klagers evne til å se barnet og svare på alminnelige spørsmål om omsorgssituasjonen. Psykologen viser for øvrig til SMS-korrespondanse som hun mener støtter denne fremstillingen.

Psykologen avviser at hun skal ha presset klager til å inngå forlik i det forberedende rettsmøte. Det som ble avgjort i dette møtet var en midlertidig ordning. Denne ble bl.a. fattet på bakgrunn av en dommersamtale hvor både psykologen og dommerfullmektig var til stede. Avgjørelsen ble fattet på bakgrunn av at barnet hadde vokst opp i huset der far nå bor, og dermed hadde en miljømessig og sosial tilhørighet til stedet. Psykologen mener at hun i selve møtet vektla bedret kommunikasjon mellom partene samt at hun foreslo at foreldrene kunne få veiledning via barnevernet og gjennomføre et kurs i «Circle of Security» (COS). Psykologen finner det også merkelig at klager valgte å fortsette med henne som sakkyndig dersom hun hadde en negativ opplevelse av henne og understreker at hun sto fritt til å velge en annen dersom hun ønsket dette.

Når det gjelder påstanden om at psykologen ikke tok høyde for kulturelle forskjeller, er hun uenig i dette. Mor kommer fra et land med nokså lik kultur som Norge, og har, slik psykologen ser det, ingen bestemte religiøse eller kulturbetingede ritualer. Det var etter hennes mening ingenting i klagers historie som gikk ut over den variasjonen som også finnes i Norge, og en del av det klager påberoper seg som kulturelle forskjeller mener psykologen skyldes andre forhold.

Psykologen begrunner valg av intervjumetode (WMCI) bl.a. med at utdanningen i sakkyndighet fremhever dette som en god metode for å kartlegge foreldrenes mentaliseringsferdigheter. Hun understreker at hun benyttet seg av kollegaen som var WMCI-utdannet og sertifisert, og at dette var avklart med dommeren i saken. Selv har hun fem års erfaring med instrumentet. Kartleggingen ble filmet og den ble skåret blindt av psykologen og kollegaen. Det var kun små avvik mellom deres skåringer, men psykologen understreker at resultatet fra et slikt instrument selvsagt ikke kan stå alene, men må sammenholdes med andre tilgjengelige data.

Når det gjelder språket, opplyser psykologen at det i rettsboken fremkommer at klager ikke hadde bruk for tolk. Psykologen oppgir også at hun pga. egne språkferdigheter har en rimelig forståelse av klagers dagligtale på morsmålet. Det var kun i samspillsobservasjonen mellom klager og barnet det ble snakket noe annet enn norsk, og i denne situasjonen var fokus på det nonverbale samspillet. Psykologen oppgir for øvrig at hun, pga. at klager slet med tillit, valgte å være sammen med mor og barnet en hel dag.

Psykologen er helt uenig i at hun har diagnostisert klager. Hun viser til at dette ikke er en del av mandatet og at det følgelig heller ikke er fortatt noen diagnostisering av klager. Hun viser også til at dette ikke er nevnt i noen del av rapporten. I den grad diagnostiske termer har forekommet må det være fordi det er blitt referert til hva andre har sagt eller har uttalt seg om. Hun presiserer at klager ikke har fremsatt påstander om feilsitering eller om at utsagn ikke stemmer.

FERs vurdering og konklusjon

FER har foretatt sin vurdering på bakgrunn av den dokumentasjon som foreligger (klage, sakkyndig rapport og redegjørelse fra innklaget psykolog).

FER vurderer den sakkyndige rapporten som rimelig balansert og nyansert. Vurderingene bygger på data fra en rekke kilder og står i rimelig forhold til disse.

I sin redegjørelse beskriver psykologen at klager var vanskelig tilgjengelig for samtale og hadde problem med å fokusere på gitte temaer pga. egne reaksjoner i forbindelse med samlivsbruddet og tvistesaken. Psykologen beskriver også hvordan hun prøvde å overkomme dette gjennom å gi ekstra samtaletid og dvele ved de tema som var opp i samtalen. Hun erkjenner imidlertid at dette hadde relativt liten effekt. Det er således en delt oppfatning av at relasjonen var vanskelig. Slik FER vurderer det, er det imidlertid ikke noe i den sakkyndiges rapport eller redegjørelse som gir støtte til klagers opplevelse av disse problemene skyldtes at psykologen var forutinntatt eller behandlet henne på en nedsettende eller diskriminerende måte. Psykologen fikk opplyst at klager ikke hadde behov for tolk og opplevde heller ikke at manglende språkferdigheter hadde noen vesentlig innflytelse på de observasjoner som ble foretatt. Hun vurderte heller ikke de kulturelle forskjellene som fremkom som avgjørende i forhold til mandatets vurderingstema. Så langt FER har kjennskap til, har heller ikke klager selv bedt om særskilt språklig assistanse eller tilpasning i forbindelse med de undersøkelser som ble gjort.

Når det gjelder det spesialiserte intervjuet som ble benyttet, WMCI, har psykologen gitt en omfattende og grundig presentasjon av dette i sin rapport. FER antar at dette er gjort av pedagogiske hensyn (dvs. for å gi informasjon om en metode som for noen er relativt ukjent), og presentasjonen av instrumentet må ikke forveksles med den vektlegging og betydning

resultatet av kartleggingen har fått i vurderingen. Basert på gjennomgang av utredningen og psykologens egen redegjørelse kan FER ikke se at resultatene fra kartleggingen har blitt gitt noen avgjørende betydning alene. Psykologen henviser i sine vurderinger til en rekke forskjellige kilder.

Psykologen avviser at hun har gitt klager en psykiatrisk diagnose, og viser til at dette ikke var en del av hennes mandat. FER kan heller ikke se at dette er dokumentert fra klagers side.

Klager opplevde at hun, i det forberedende rettsmøtet, ble presset av dommer, psykologen og motpartens advokat til å inngå et forlik hun ikke var enig i. Det kan se ut som om klager ikke har vært tilstrekkelig informert om prosessen og de ulike aktørenes rolle. Et forlik skal ta utgangspunkt i det partene ser på som en løsningsmulighet og i denne prosessen har psykologen en meklerrolle, dvs. som en som kan redegjøre for konsekvensene av ulike løsningsforslag. Det er ikke psykologen som bestemmer premissene for en midlertidig kjennelse dersom partene ikke blir enig, det er det retten som avgjør etter en totalvurdering av de opplysningene som foreligger. Dersom klager ikke hadde tillit til psykologen etter det forberedende rettsmøtet, hadde hun også full anledning til å be om at utredningen ble gjort av en ny sakkyndig.

Det er beklagelig at klager har følt seg urettferdig behandlet og misforstått i prosessen, og en kan alltid diskutere hvorvidt det har vært gjort nok for å forhindre en slik opplevelse. FER finner imidlertid ikke at dette er forårsaket av at psykologen har opptrådt på en måte som er i strid med EPNP.

På bakgrunn av det ovenstående har FER gjort følgende vedtak:

Vedtak: 5.1.1.2 Brudd på de fagetiske prinsippene er ikke godtgjort.

Vedtaket fattet av Fagetisk råd kan ankes til Psykologforeningens Ankeutvalg for fagetiske klagesaker. Jmfør punkt 4.2.4 som kommer inn under saksgang og saksbehandling, påligger det den ankende part å begrunne hvilke(t) punkt(er) i Fagetisk råds konklusjon det ankes på. Anken sendes Norsk psykologforening sammen med Fagetisk råd sin konklusjon og øvrige dokumenter i saken. En anke må være fremmet innen 3 måneder etter at fagetisk råd sin konklusjon er avgitt.

Med hilsen
Fagetisk råd
Norsk psykologforening
Svanhild Mellingen, leder

for leder, Tove Beate Pedersen, sekretær FER

Kopi: Sentralstyret i Psykologforeningen, v/president Tor Levin Hofgaard